

Г Л А С

CDXXVI

ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

КЊИГА 32

ACADÉMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

GLAS

CDXXVI

CLASSE DES SCIENCES SOCIALES

N° 32

Reçu à la X séance de la Classe des Sciences sociales le 13. décembre 2016

Rédacteur
DANILO BASTA
Membre de l'Académie

BEOGRAD
2016

ISSN 0081-394X

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Г Л А С

CDXXVI

ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

КЊИГА 32

Примљено на X скупу Одељења друштвених наука
13. децембра 2016. године

Уредник
академик
ДАНИЛО БАСТА

БЕОГРАД
2016

Издаје
Српска академија наука и уметности
Кнез Михаилова 35, Београд

Технички уредник
Мира Зебић

Лектор и коректор
Весна Шубић

Тираж
300 примерака

Штампа
ЈП Службени гласник

САДРЖАЈ

РАСПРАВЕ И ЧЛАНЦИ

Бернд Рабел – Немачка између Истока и Запада	1
Bernd Rabehl – <i>Germany between East and West</i>	20
Бернд Рабел јоси САНУ	21
Коста Чавошки – Реквијем републиканском духу слободе	25
Kosta Čavoški – <i>The Requiem to Republican Spirit of Freedom</i>	49
Слободан Самарџић – Европска унија – од добровољног савеза до „добре империје“	51
Slobodan Samardžić – <i>European Union – from the voluntary Union to “Benevolent Empire”</i>	69
Илија Марић – Прва наша послератна критика класика марксизма	71
Ilija Marić – <i>Our first Post-war Critique of the Classics of Marxism</i>	98
Рајко Буквић – Пољопривреда Србије: сто година модернизацијских напора	99
Rajko Bukvić – <i>Agriculture of Serbia: One hundred years of modernization efforts</i>	166
Слободан Антонић – Сујеркласа	167
Slobodan Antonić – <i>Superclass</i>	188
Часлав Д. Копривица – Шта је тајна? Размишљања платоновске и просвјетилничке конфигурације тајанствености	189
Chaslav D. Koprivitsa – <i>What is a Secret? Considerations of Platonic mystery and Enlightenment’s Configurations of Secrecy</i>	222

ПРИЛОГ

О зборнику <i>Мојуће сѝрашѝеије развоја Србије</i>	225
Часлав Оцић, <i>Будућносѝ Србије: фундирање сѝрашѝеѝолоѝије</i>	225–236
Драган Станић, <i>Пледоаје за развој срѝске сѝрашѝеѝолоѝије: ѝроблем језичке кулѝуре и енциклопедисѝике</i>	236–244
Драган Шкорић, <i>Прилоѝ изрази сѝрашѝеије развоја села и ѝољѝивреде Србије</i>	245–247
Владан Ђорђевић, <i>Будућносѝ ѝриѝада онима коѝи се за њу ѝриѝремају</i>	247–249
Вера Дондур, <i>Залоѝ за будућносѝ</i>	249–250
Радивоје Митровић, <i>Куда (и како) ѝреба (и може) да иде Србија?</i>	250–252
Слободан Антонић, <i>Наука је рекла своје, на реду су ѝолиѝичари</i>	252–255
Рајко Кузмановић, <i>Ујединиѝи инѝелекѝуалне снаѝе</i>	252–257
Рајко Томаш, <i>Моју ли мале земље имаѝи власѝиѝије сѝрашѝеије развоја у условима ѝлобализма</i>	257–263

IN MEMORIAM

<i>Панајѝѝис Г. Харѝѝѝос – Παναγιώτης Χάριτος (1946–2014)</i> (Часлав Оцић)	265
--	-----

РАСПРАВЕ И ЧЛАНЦИ

БЕРНД РАБЕЛ

НЕМАЧКА ИЗМЕЂУ ИСТОКА И ЗАПАДА

Сажетак. – У раду је дат кратак историјски преглед немачке политичке мисли у последњих сто година. Аутор ставља нагласак на:

1. Октобарску револуцију из 1917. године која је имала великог утицаја и на Немачку; и

2. идеје Талкота Парсонса и Ернста Јингера које су, сматра аутор, играле значајну улогу у формирању немачке академске свести после Другог светског рата.

Парсонс (1902–1979), амерички социолог, после рада на докторату у Немачкој, предавао је на Харвардском универзитету од 1927. до 1973. Као функционалиста, највише је изучавао питање: како елементи друштва могу да буду функционални за заједницу. Такође је проучавао друштвени ред и поредак, а заступао је становиште да су ред и стабилност друштва резултат утицаја одређених вредности друштва, а не структура, као што је, на пример, економски систем.

Јингер (1895–1998), немачки писац, године 1932. објавио је значајну књигу *Радник (Der Arbeiter)* у којој се залаже за стварање друштва у коме би грађани активно учествовали. По њему, кључну улогу требало би да играју учесници Првог светског рата, који су у послератном периоду постали радници, инжењери и професори.

Аутор се јасно определио за Јингерове идеје, верујући да је Парсонсова филозофија туђа немачкој и европској традицији. САД су после 1945. године настојале да Европи наметну свој политички модел. Аутор је против американизације Немачке и Европе. Он узроке политичке кризе у Немачкој види управо у

чињеници да је после Другог светског рата доминантна политичка мисао „либерални материјализам“, који је потпуно стран немачкој традицији. Убеђен је да ће Јингерове идеје у 21. веку играти важну улогу у немачком политичком животу.

Кључне речи: Немачка, Исток, Запад, Октобарска револуција 1917, Први светски рат, Други светски рат, Талкот Парсонс, Ернст Јингер.

РУСКИ ИЗАЗОВ

На светским конгресима Комунистичке интернационале (Коминтерне) држани су уводни говори у којима се расправљало о перспективама Руске револуције. Незаборавни су реферати Лењина, Троцког, Зиновјева и Димитрова, које су они одржали на светским конгресима Коминтерне 1921, 1928. и 1936. године. Свет је у то време много говорио о томе како је у Европи почела нова епоха – „руска епоха“. Немали број припадника интелектуалне елите био је убеђен да је Руска револуција, октобра 1917, суштински променила свет, а пре свега саму Европу.

Левичарске револуције и европски фашизам били су у једнакој мери мотивисани успесима бољшевика, тврдили су агитатори. Главна парола тих покрета у Западној Европи гласила је: борба „против декаденције и хаоса“ што су га створиле владајуће елите које су – како се веровало – проузроковале и Први светски рат. Били су убеђени да поменути политичке мањине, по угледу на бољшевице, треба да крену у офанзиву, те да преузму власт и у другим европским земљама. Већина европских народа поздравила је октобарски пуч бољшевика године 1917, јер, после ужасног искуства из Првог светског рата, шта је било логичније него да су многи поверовали да је дошао крај капиталистичке цивилизације, те да је време да се предузму радикалне мере промене друштва, односно, да европски народи припреме нови политички програм, који би онемогућио избијање будућих светских ратова. Једном речју, Октобарска револуција постала је на неки начин заштитни знак послератне Европе. Њу су у својим говорима славили десни и леви револуционари. Заједничко им је било уверење да свет треба да се организује на новој, праведној, социјалној основи.

Конзервативни, либерални и социјалдемократски политичари били су јединствени у мишљењу да права на слободу грађанина треба довести у везу са социјалном правдом. Европским народима обећане су реформе и благостање. Све је то рађено с намером да се отупи оштрица Бољшевичке револуције. Европски фашизам и националсоцијализам били би незамисливи без Октобра 1917. године. У погледу пропаганде и култа личности, фашисти и националсоцијалисти копирани су бољшевице. Зато и не чуди што су многи немачки комунисти, после 1933. године, убрзо постали чланови нацистичке странке. Многи нису видели да међу њима постоји нека велика разлика.

Када је Хитлер преузео власт, његова идеологија била је прилично блиска левичарима, јер се и он залагао за радничка права и социјалну правду. Брза победа против Пољске у јесен 1939. године, те победа против Француске у мају 1940, толико су понеле Хитлера да је после тога решио да нападне и Русију. Интересантно је да он никада није говорио да води рат против Совјетског Савеза, већ искључиво против „јеврејско-бољшевичке диктатуре“, те против Русије и руског народа. Уосталом, многе народе Совјетског Савеза он је убрајао у своје савезнике у борби против Руса. Хитлер је тежио да влада светом, а на том путу сметала му је Русија. Зато је требало уништити ту земљу.

Привредни потенцијал Сједињених Држава и борбена снага Црвене армије представљали су одлучујући чинилац у победи над Хитлеровом Немачком. Руси су у мају 1945. године освојили Берлин.

Распад Совјетског Савеза године 1989. означио је почетак нове епохе. Одмах на почетку те епохе поставила су се питања: Да ли ће после пада Берлинског зида Америка бити одлучујући и једини фактор глобалне политике, или ће уједињена Немачка поново играти важну улогу у Европи и свету? Да ли ће слабу Јељцинову Русију у светској политици заменити Кина?

НЕМАЧКИ КОНФЛИКТ

Негде око 1955. године свет је схватио да је Немачка у Другом светском рату заправо победила. Енглеска и Француска изгубиле су највећи део својих колонија. Северна Африка стигла је у Париз, а Калкута се преселила у Лондон и Манчестер. Мексиканци и уопште становници Латинске Америке преплавили су градове у Сједињеним Државама. Тако су у Северној Америци, поред азијатских и црначких гета, сада настала нова, латиноамеричка.

Традиционално доминантно, бело, англосаксонско, протестантско становништво Сједињених Држава (WASP), више не представља апсолутну већину владајућег естаблишмента, као што је то био случај све до осамдесетих година прошлог века. Латиноамериканци су етничка група с највећим наталитетом. У многим деловима Сједињених Држава шпански постаје, поред енглеског, главни језик комуникације. У свим већим градовима, од Њујорка до Лос Анђелеса, настају велика сиротињска гета, која веома подсећају на сламове у Бомбају, Лими или Сао Паолу. Слично се догађа и у Русији, где су становници бивших совјетских република – Туркмени, Узбеци или Киргизи – углавном муслимани, преплавили Москву и Петроград.

Како на Западу, тако и у Русији, постају све очигледнији знаци великих социјалних, религијских и расних разлика. Стога су верски ратови данас сасвим могући у Западној Европи, али и у другим деловима света.

Овај сукоб разних култура, религија и цивилизација одражава се на морал и на свест друштва, па се све више и више решавањем тог проблема баве полиција, социјални радници и многе друге институције, како не би измакао контроли државних органа.

Немачку су окупирале Америка, Енглеска и Русија 1945. године. Године 1949. била је подељена на Западну и Источну Немачку. Велики делови Немачке као што су Шлеска и Померанија припали су Пољској, док је мањи део припао Русији (Источна Пруска). С тих чисто немачких територија становништво је протерано и углавном се населило у Западну Немачку, а мањи део у Источну.

На крају Другог светског рата Немачка је била поражена, окупирана, понижена, а немачки градови, као и фабрике, били су током савезничког бомбардовања потпуно или делимично уништени. На огромно изненађење читавог света, земља се у релативно кратком времену опоравила: градови и фабрике били су обновљени. Многи су то с правом назвали западнонемачко „привредно чудо“. До обнове земље дошло је пре свега захваљујући способности немачких инжењера и специјалиста, високом проценту образованог становништва и неописиво великој мотивацији радника. Значајан допринос отклањању последица рата дале су немачке жене и протерани Немци из Пољске и Чешке (судетски Немци).

Велики немачки писац Ернст Јингер (Ernst Jünger) у својим делима – негде око 1930. године – веома је тачно и добро описао ту карактеристику немачког народа. Он говори о стваралачкој снази различитих слојева немачког друштва и занимања, а који су способни да делују ка заједничком циљу. А то је карактеристика само оног народа који је у стању да мисли и дела као заједница рада. Ово је нарочито дошло до изражаја током Првог светског рата, када је Немачка функционисала под условима ратне привреде. У појединим војним јединицама борили су се, један поред другог, раме уз раме, војници који су у мирнодопско време били квалификовани мајстори, и официри, који су поседовали дипломе инжењера. И војници и официри имали су заједнички циљ: да поразе непријатеља.

После Првог светског рата војници су били демобилисани, но војничка дисциплина веома је добродошла привреди у мирнодопским условима. Војни пораз није деморалисао раднике, који су до јуче били ратници, већ је код њих још више ојачао вољу да војни пораз у мирнодопским условима претворе у економску победу. Таквој снази немачког радника (види књигу *Радник*, Ернста Јингера) дивили су се и британски државник Черчил (Winston Churchill) а и амерички председници Теодор Рузвелт (Theodore W. Roosevelt) и Хари Труман (Harry Truman). Стаљин је веома добро познавао Немце и блиставио је предвидео да ће та земља веома брзо да одстрани последице ратних разарања. Због тога су предлоге америчког министра финансија Моргентхау (Morgenthau) одбили и Американци и Руси и Енглези. Немци су индустријска

сила, поседују првокласне инжењере и висококвалификоване раднике, те је Немачку немогуће претворити у искључиво аграрну земљу.

Оно што политичари на Западу нису никако желели да се догоди јесте да дође до савеза Немачке и Русије. Добро су предвидели да би војно поражена Немачка веома брзо обновила не само немачку индустрију, већ помогла обнови и развоју совјетске. Стаљинов план био је јасан: он ће оцрњене и сатанизоване Немце да рехабилитује и то тако што ће да их поведе у борбу, заједно с „прогресивним народима света“, против англосаксонског империјализма и тиме сломи његову економску светску доминацију. На тај начин Немци би избегли понижавајући процес денацификације и заправо би на крају испали морални победници Другог светског рата. То је био разлог због чега су се Вашингтон и Лондон договорили да припреме програм преваспитања немачког народа. Једном речју, желели су не само да преваспитају него и да придобију Немце за своје сопствене циљеве.

Ернст Јингер се у својој књизи *Радник*, на литераран начин, супротставио филозофији Мартина Хајдегера (Martin Heidegger). Јингер је био убеђен да све док држава води рачуна о култури, образовању, васпитању, дотле је обезбеђен опстанак нације и друштва, а напредак индустрије и висока продуктивност њених производа јесу загарантовани. Супротно песимистичким тврдњама Хајдегера, Јингер је веровао да тековине модерне технике и благостање неће нацију довести у стање летаргије и претворити је у бесмислено потрошачко друштво. Стваралачка снага Немаца и њихова воља да стреме ка заједничком циљу: напретку и новим победама – то просто неће допустити.

Основа немачког успеха положена је давне 1812. године, када је Пруска спровела свеобухватне политичке и економске реформе. Енглеска је колевка Индустријске револуције. Прва парна машина, која је функционисала, произведена је у Енглеској 1776. године, прва локомотива 1804, а прва железничка пруга на свету изграђена је такође у Енглеској 1825. године. Француска је 1789. спровела прву буржоаску револуцију. Пруска реформа имала је за циљ да обједини најбоље тековине и Енглеза и Француза. Прва железничка пруга у Немачкој изграђена је свега десет година после Енглеске. Политичке промене Пруска је спровела по угледу на Француску, но не путем револуције и крви, већ путем реформе и дисциплине. Тако је Пруска веома брзо од осредње европске државе постала једна од водећих европских индустријских и војних сила.

Касније се ова пруска реформа проширила и на остале делове Немачке. Нарочито је била важна у образовању. Велика пажња била је посвећена квалитету основних и занатских школа, гимназија и универзитета. За разлику од елитних школа у Енглеској, Француској и Сједињеним Државама, Немачка је водила рачуна да свако обдарено дете добије прилику да се упише на универзитет и да школовање буде бесплатно.

Држава је форсирала изградњу индустрије. Строго се пазило на високи ниво продуктивности и на квалитет производа. Немачка је избегла грешке Француске и Русије, где се индустријализација спроводила из једног центра, круто, плански. Немачка је схватила да такав начин гуши слободну и приватну иницијативу, а без ње нема брзог развоја привреде.

Немачка је створила „индустријску организацију“, која је по својој ефикасности била без премца у свету. Тајна њиховог успеха била је у следећем: велике фабрике нису у својим халама производеле све, већ су се удружиле са средњим и малим произвођачима. Они су са своје стране снабдевали главно, централно предузеће потребним производима и то по најповољнијим ценама, нудећи производе најбољег квалитета.

Фабриканти, министри, генерали, синдикалне вође, представници свих политичких странака, од социјалдемократа до конзервативаца, сели су за заједнички сто и договорили се како да обезбеде социјални мир који ће донети добро свима, од фабриканата до радника, и самим тим допринети јачању угледа Немачке у свету. Тако се у Немачкој није поновио француски сценарио, који карактеришу политичка нестабилност, чести штрајкови и револуције. Укратко, Немачка је створила „револуцију одозго“. За разлику од уставних права грађана, каква постоје у Енглеској и Француској, Немачка је та права продубила и проширила на социјална права. Тиме је Немачка већ крајем 19. и почетком 20. века поседовала најбољи здравствени и пензиони систем у свету.

Немачка армија имала је не само војне задатке, већ је представљала важну васпитну институцију за младе људе. Војници из горњих, средњих и нижих социјалних слојева живели су месецима под истим условима. Сем тога, ти млади људи говорили су код куће баварски, саксонски, швапски и бројне друге дијалекте, а сада су били обједињени једним, стандардним немачким (Hochdeutsch). Тако је армија била важан инструмент за долажење до социјалног и политичког јединства немачког народа. Велике заслуге за јачање немачке државе и друштва има немачки државник Бизмарк.

Ернст Јингер је веома добро описао тај процес формирања немачке нације, која је створена путем ратова и форсиране индустријализације. Немачка је већ почетком 20. века постала водећа индустријска сила у Европи и у томе је прстигла Енглеску и Француску. То је код свих слојева друштва створило осећање самопоуздања и поноса, те представља основу националног идентитета.

Овај процес донекле је успорен декаденцијом политичких елита, коју су генерисали Американци после 1945. године. Па ипак, Немачка је привредно и данас најјача европска држава. Тиме се показало да ни војни порази нису могли да потпуно поколебају вољу Немаца да „раде и производе“.

ПРУСКА И НАЦИОНАЛСОЦИЈАЛИЗАМ

Тезама Ернста Јингера супротставили су се мађарски филозоф Ђерђ Лукач (Georg Lukacs) и амерички социолог Талкот Парсонс (Talcott Parsons). Лукач је тврдио да је Јингер типичан представник немачког романтизма и ирационализма, који идеализује немачког официра као носиоца модерне војне технике. За Лукача реалитет сваке државе и друштва представља не „саборност народа“, како тврди Јингер, већ је одлучујуће постојање класног друштва. Лукач критикује Јингера, немачку војну дисциплину и протестантизам, јер они воде ка милитаризацији друштва и служе искључиво јачању немачког империјализма. Јингер, по Лукачу, потпуно погрешно тумачи појмове као што су језик, култура, универзитет, техника, јер их схвата као органску целину која, по Јингеру, и чини народни карактер. Лукач верује да немачки писац потпуно занемарује социјалне разлике и уместо тога ствара идеолошку конструкцију која се зове „народ“. Јингер би хтео да убеди Немце да они имају „мисију“. У књизи *Радник* Јингер је, по Лукачу, створио идеал „нацистичке диктатуре“. Лукач верује да су нацистичкој пропаганди служили значајни немачки интелектуалци као што су Мартин Хајдегер, Карл Шмит (Carl Schmitt) и Ернст Јингер. Истина, сва тројица су – неко пре неко касније – постали опозиција нацистичкој диктатури.

Разарање ума Лукач је написао по задатку комунистичке партије Совјетског Савеза. Руси су извојевали одлучујућу победу под Стаљинградом и постало је прилично јасно да ће Москва убрзо бити један од значајних чинилаца који ће учествовати у окупацији Немачке. Задатак Лукачеве књиге био је да Немцима одузме културну самосвест и национални идентитет. Све идеје које су биле тако важне за немачки идентитет ваљало је дискредитовати и подвргнути беспштедној критици као нешто несавремено, назадно, ирационално, што служи милитаризму, освајачким ратовима и империјализму.

Уместо Ернста Јингера и његових идеја, ваљало је у први план истицати традицију Просветитељства. Требало је пре свега да се проучавају немачки филозофи Кант и Хегел, а од писаца Лесинг, Гете и Шилер. Ови аутори треба да се цитирају као истински носиоци немачке и европске културе. Маркса и Енгелса Лукач слави као осниваче „научног социјализма“. Лукач је такође ценио Томаса Мана, јер је такође припадао табору „антифашистичког отпора“.

Због свега тога Ђерђа Лукача треба да сместимо тамо где му је и место, дакле, као аутора који је писао по задатку. Знајући каква је атмосфера у то време владала у Москви, када је Лукач писао то дело, не може много да му се замери. Па ипак, могао је макар у дозвољеним границама да назначи и критику постојећег система у Совјетском Савезу. Он то, међутим, није урадио.

У критичаре дела Ернста Јингера спада и амерички социолог Талкот Парсонс. Немачки аутор видео је слабе стране америчке демократије, капитализма и Версајског диктата и зато је излаз нашао у идеји „радника“, који

је у стању да обједини све слојеве немачког друштва. Парсонс некритички гледа на амерички систем и не жели да види хаос који Вашингтон производи у Европи и свету. Систем лобија и „политички коректна лаж“, по Парсонсу, не представљају никакав политички ни морални проблем. Уместо тога, Американца оптужује антидемократску и антисемитску револуцију у Немачкој из 1933. године, као главне кривце што је у тој земљи дошла на власт нацистичка диктатура. Парсонс верује да је за Немачку била фатална чињеница што индустријску револуцију у Немачкој није пратио раскид са старим, феудалним системом. Напротив, стари, феудални слој друштва задржао је своје привилегије и у новој модерној, капиталистичкој Немачкој. Немачки ситни и средњи земљопоседници, „јункери“, задржали су и у новој, капиталистичкој Немачкој водеће положаје у држави, армији, дипломатији. Но, по својим убеђењима ти јункери су и даље били носиоци старих, феудалних вредности у погледу религије, поимања части и војничке храбрости. Свакако да ти појмови из доба романтизма стоје у супротности с капиталистичком стварношћу.

Носиоци романтичарских идеја код Немаца били су „малограђани“. Они су утицали на мишљење народа. Малограђанин мрзи странце, а пре свега Јевреје. Парсонс је 1924. године студирао у Немачкој, у Хајделбергу. Тамо се он пре свега бавио питањима протестантске етике и изучавао је социолошке радове Макса Вебера (Max Weber).

У капиталистичком систему постоје три типа капитализма: харизматски, традиционални и рационални. Ова иста подела постоји и у модерним државним институцијама. Немачки народ изабрао је вође и традицију харизматског типа. Благодарећи систему образовања и васпитања армије у Немачкој, у цивилном животу сасвим је потиснут рационални моменат. Зато, по Парсонсу, није случајно што се нацистичка идеологија пре свега ослањала на немачки протестантизам и пруску традицију и што њихов начин посматрања света носи у себи јасне црте религиозног фанатизма. То се најбоље види када се посматрају масовне нацистичке приредбе, ритуали, а нарочито њихови маршеви. Они су утицали да већина становника прихвати терор као нешто савим нормално.

Хитлер је обећао немачком народу да ће га извести „из ропства јеврејског финансијског капитала“. Појмови које познаје сваки верник који је читао Стари и Нови Завет. Тамо се говори о Месији, који ће јеврејски народ ослободити египатског или вавилонског ропства. У нацистичкој идеологији тај месија је Фирер. Хитлер је, дакле, имао јасну религиозну визију да ће свој народ ослободити понижења и ропства, наметнутих Немцима „версајским диктатом“ и „јеврејским зеленаштвом“.

Радикални антисемитизам, по Парсонсу, своје корене има у хришћанству и паганском погледу на свет. Национализам је довео тај процес до краја тиме што је извршио геноцид над Јеврејима. Национализам се, међутим, није борио само против Јевреја, већ и против – Словена. Хитлер је и једне и друге сматрао

нижим, мање вредним људима. Немци и германска раса уопште припадају „надљудима“ и њихов је задатак да униште Словене и Јевреје. Тако су нацисти желели да створе нови тип човека који ће бити супериоран у односу на све остале народе и расе. Елитна нацистичка војна формација била је васпитана у том духу и задатак им је био да се немилосрдно обрачунају са словенским народима, а пре свега с Русима, као вековно најозбиљнијем противнику германске расе. Као у некој хемијској лабораторији, нацистички идеолози су намеравали да као из епрувете створе будућег човека новог типа, који би био „изабран“ да влада светом. И овај појам јасно нам указује да се нацистичка идеологија ослања на Стари завет и јеврејске религиозне књиге, где се Јевреји спомињу као „изабрани народ“. Код нациста, видели смо, то је германска раса.

Нацисти, међутим, нису волели хришћанство, јер су држали да је то религија слабих. Зато су се више ослањали на германску митологију. Од постојећих великих светских религија, многи нацисти су знатно више уважавали ислам него хришћанство.

Антикапиталистичке тенденције и чежње, које традиционално постоје код Немаца, а нарочито малограђана, нацисти су преусмерили ка мржњи према странцима, пре свега, према Словенима и Јеврејима. На рушевинама старог света намеравали су да створе нови *миш* о једном вођи, једном народу и једној држави.

Како је после Првог светског рата Немачка изашла као поражена сила, а економска ситуација била веома тешка, с огромним бројем незапослених, многи Немци видели су излаз у војној дисциплини, која је Немцима омогућила да се током Првог светског рата пуне четири године тако успешно боре готово против целог света. Успомена на те славне ратне дане давала им је наду да они опет могу да се „дигну из пепела“. То ће бити могуће само када се нађе неки харизматски вођа, као што су у рату били генерали Хинденбург и Лудендорф.

После Првог светског рата у Немачкој је настало ново доба, епоха Вајмарске републике. Она је, нема сумње, била демократска. Но, имала је и својих слабости, због постојања великог броја странака у владајућој коалицији, које су онемогућавале да се о кључним питањима донесу брзе и правилне одлуке. Постојала је парализа државног апарата. Када се најзад појавио харизматски вођа, Хитлер, немачки народ га је одушевљено поздравео као месију, који ће државу извести из понижења и беде.

Талкот Парсонс расправља о појму рационализације и то са становишта либералне идеје слободе. А у односу на политички тип власти, он се ослања на „рационални“, како су га дефинисали либерални социолози 19. века. Карактеристика „рационализације“ и јесте у томе да се супротставља свакој народној традицији и њеној историји. Она види свој задатак у томе да створи нови свет, који ће одговарати новој епохи и владавини капитализма. На челу овог новог погледа на свет стајале су Сједињене Америчке Државе.

После 1918. године Европа је утонула у историјску националну традицију. Неке европске земље прихватиле су фашизам, националсоцијализам или комунизам. Једном речју, док је Европа доживљавала ренесансу традиционалног погледа на свет, Америка је постала носилац идеје слободе и западне демократије. Парсонс је грешку Вашингтона видео у томе што се после 1918. године удаљио од Европе. Међутим, после Другог светског рата Сједињене Државе темељно су промениле свој став и постарале су се да у Европи постигну политичку доминацију и идеолошку хегемонију. У том смислу после 1945. године земље Западне Европе – а пре свега Немачка – уставом су се обавезале да ће се одрећи традиције и да Русија, Совјетска Русија, дугорочно гледајући, више никад не буде светска сила, односно да Москву, једнако као и Берлин, ваља посматрати као побеђену земљу.

„Рационализација“, како је Парсонс види, значи да Стари континент ваља да се одрекне своје традиције. Америка ће тај циљ постићи тако што ће уништити европску културу њених народа. Вашингтон се није ограничио да овај циљ постигне само у Европи, већ је настојао да га прошири и на остале континенте: у Азији, Африци и Латинској Америци. За Парсонса су Сједињене Државе „једина и последња светска сила“. Само је Америка способна да уреди свет на принципу слободе и либерализма. Парсонс је инспирисао америчке политичаре и идеологе, као што су Хенри Кисинџер и Збигњев Бжежински. Они су тврдили да је године 1989, после распада Совјетског Савеза, Америка једина светска сила и зато је природно да она мора осигурати за себе најважније сировине света. Сем тога, задатак Вашингтона лежи у томе да пази да у будућности не настане још једна светска сила, јер би она могла да угрози превласт Америке.

Своје главне радове Парсонс је писао од 1933. до 1945. Велики део тог опуса посвећен је нацистичкој диктатури. Када је Америка ушла у рат, у децембру 1941, он је постао саветник у влади Сједињених Држава. Написао је велики број есеја и држао предавања. Ево наслова неколико тих радова: „Националсоцијализам и немачки народ“, „Пропаганда и друштвена контрола“, „Макс Вебер и данашња политичка криза“. Његове радове приредила је за штампу Ута Герхарт (Uta Gerhardt) и то под насловом *О националсоцијализму* (*On National Socialism*, New York 1993, издавач: Walter de Gruyter).

Главни циљ Парсонсових студија састојао се у томе да пронађе доказе за „функционалну науку“. Веровао је да до тог циља може да стигне тако што ће извршити социолошку анализу власти, моћи и државне бирократије. Намера му је била да потпуно искључи историју и уместо тога да се бави друштвеним активностима елите, те да проучава друштвене слојеве и њихово међусобно прожимање. Социјалне разлике и супротности ваља решавати у оквиру социолошких истраживања. Емпиријска друштвена истраживања треба вршити у оквиру стварних фактора моћи. Социолошка истраживања треба да нам пруже слику друштвене реалности. Појаве ли се негативне тенденције у друштву,

задатак социологије јесте да проналази решења за новонастале проблеме. Тако се увек изнова успоставља поверење између грађанина и друштвених класа.

Када су године 1945. савезници на челу с Америком окупирали Немачку и поразили нацистички режим, појавила се потреба за преваспитавањем немачког народа. Победници су рачунали да ће тај процес трајати не неколико година, већ неколико деценија. Сем тога, они су знали да у Немачкој не треба да створе само демократске институције, већ да их морају и контролисати, како би спречили да се поново појаве стари, традиционални, фатални облици институција, који би Немачку поново могли да гурну у загрљај неке нове нацистичке владавине. Сједињене Државе су веровале да овај процес не сме да се ограничи само на Немачку, већ мора да важи за све европске земље. Разлог је био веома прост. Вашингтон је знао да може контролисати само такву Европу у којој влада америчка форма демократије.

Постоји велика сличност између Американца Парсонса и Мађара Лукача. И један и други створили су своје филозофске системе за потребе државе. Мађарски филозоф писао је по задатку самог Стаљина. Он је пре свега критиковао немачки ирационализам.

Амерички мислилац радио је за потребе Сједињених Држава и њихове обавештајне службе СИА-е. Он је непрестано инсистирао да Вашингтон мора разбити и уништити сваку европску националну институцију, јер оне просто представљају сметњу хегемонији Сједињених Држава. Парсонс је творац „америчке империјалне социологије“. Уз помоћ такве науке Американца је веровао да ће његова земља бити у стању да контролише свако европско друштво. Парсонс је просто ставио знак једнакости између пруске и нацистичке владавине, односно, између традиције и диктатуре. Зато је он у своје идејне противнике убројао Макса Вебера и Хуга Пројса (Hugo Preuss).

ТОТАЛИТАРНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ АМЕРИЧКОГ СХВАТАЊА ДЕМОКРАТИЈЕ И СЛОБОДЕ

Покушаћу да анализирам две значајне студије америчког социолога: „Проблем контролисане промене“ (The Problem of Controlled Change) и „Неки прворазредни извори и начини агресије у друштвеним структурама западног света“ (Certain Primary Sources and Patterns of Agression in the Social Structure of Western World). У овим радовима Парсонс је пружио основе на којима треба да почива окупација Западне Немачке. Америка у Немачкој има краткорочне и дугорочне циљеве. У прве убраја кадровску политику, која строго мора да води рачуна о томе да из државног апарата избаци све оне чиновнике који су подржавали Хитлера. У дугорочне циљеве спада процес промене немачког менталитета. Ако жели да има успеха, Америка мора да пре свега промени

свест Немаца. Парсонс зна да апстрактна права на слободу и демократију нису довољна да задобије подршку побеђеног европског народа. Англосаксонски тип демократије мора да се уведе у Немачку, а он своје корене не може да има у „тамној традицији“ немачке историје.

Сједињене Државе употребљавају појмове права на слободу и људска права већ с почетка 19. века и то као инструмент у својој спољној политици, како би са светске позорнице потиснуле старе европске империјалне силе, у првом реду Шпанију. Ово је у школским уџбеницима познато као Монро-ова доктрина. На плану унутрашње политике Вашингтон води грађански рат против Југа. „Борце за слободу црнаца“ заправо уопште не интересује ослобођење црнаца. Вашингтон жели да из Америке истисне енглеске банке и њихов монопол над трговином памука, кога заједнички контролишу јужне државе америчке конфедерације и Лондон.

„Парламентарни систем“ има задатак да бираче искључи из стварно демократског одлучивања. „Грађанин“ у оваквом систему даје своју пуномоћ посланицима, политичарима и председнику и они, у његово име, доносе најважније политичке одлуке. Овај демократски, западни систем омогућује да стварну власт у држави има мали круг људи који чине политичку елиту земље. Најширим слојевима друштва нуде се спортска такмичења, популарне телевизијске серије и сензационалне вести, које могу да читају у високотиражним булеварским листовима. Уместо да грађанин буде исцрпно и подробно обавештен о политичким проблемима земље, масовни медији нуде му јефтину забаву, популарне фестивале посвећене, рецимо, пиву или могу да учествују у такмичењима у лепоти паса, посматрању спортских догађаја, да прате живот звезда из света филма или забавне музике. Исцрпно се извештава о њиховом приватном животу и народу се сутерише да је то веома значајно, као да је то најважнији проблем друштва.

Тако је демократски процес ограничен на свега неколико стотина људи, који доносе најважније политичке и економске одлуке једне земље. Владајуће партије и политичари зависни су од милијардера, који финансирају њихову изборну кампању. Милијардерима је та врста демократије најбоља, јер легитимитет њихову моћ, а њихово пословно богатство на тај начин добија легитимитет. Милијардери финансирају демократску фасаду и тако нико не може да доводи у питање легитимитет њихове моћи и богатства. Демократски избори америчког типа тако пре или касније доводе до парализе друштва, јер интереси најширијих слојева друштва просто више нису присутни у политичком животу земље. Резултат тог процеса је очевидан. Већина грађана уопште не учествује у изборима, људе не занима политика. Познато је да већ деценијама америчког председника бира свега око двадесет одсто становништва. Предизборна кампања у Сједињеним Државама пре личи на вашар или на карневал у Бразилу. Кандидати не говоре о битним проблемима становништва, већ о

догађајима који могу да забављају народ. Неважна је озбиљна анализа економске ситуације у земљи, а у први план долазе емоционални догађаји, као рођење или смрт неког блиског члана фамилије кандидата за председника. Једном речју, Талкот Парсонс прећуткује важан моменат америчког система, а то је манипулација масама, које спроводи један посто Американаца, који поседују 99% богатства земље.

Знатно успешније од поменутог америчког социолога реформисали су немачко друштво двојица Немаца: Вебер и Пројс. Немачка је после Првог светског рата престала да буде царевина и успешно се претворила у грађанско демократско друштво. Велике заслуге припадају овој двојници аутора, који су уједно и патријарси Вајмарског устава. Све је то урађено у сенци немачког војног пораза и Версајског диктата. Вебер и Пројс успешно су направили синтезу немачке традиције и модерног појма либералног економског напретка.

ПРУСКИ МОДЕЛ

Амерички аутори греше када верују да су основа пруске државе, јункери, били реакционарни слој становништва. Током брзе индустријализације Немачке, јункери су били не само официри и верни државни службеници, већ и ситни и средњи слој земљопоседника, који су брзо и успешно преузели постулате модерног аграрног капитализма. Као официри, они су се залагали да Немачка добије најмодерније оружје, а као власници земље, постали су носиоци модерне пољопривредне производње. Захваљујући њиховој способности Немачка је постала европска велесила.

Потребно је створити неку врсту отвореног устава који би било могуће непрестано допуњавати, узимајући у обзир политичке промене и потребе друштва. Устав увек одражава интересе владајуће елите. Но, свако друштво истовремено треба да поседује „конкуренцију демократских форми“. По мишљењу Пројса и Вебера, само такво политичко уређење у стању је да се супротстави опасности војног пуча, који би могли да спроведу најмоћнији и најбогатији кругови у држави, како би устав земље ставили ван снаге, те да владају искључиво на основу силе. Из тог разлога поменута владајућа елита никако не воли парламентарну демократију.

За добро народа и државе такође није пожељно да председник државе има сувише велика овлашћења, јер би у том случају он могао да дође у искушење да се прогласи диктатором. Зато устав мора јасно да ограничи његову власт.

Велики недостатак демократског система какав постоји на Западу налази се у самој природи политичких странака. Пре или касније оне постају „бирокуратске“ и подлежу закону „хијерархије“. Сваки партијски апарат тежи ка концентрацији моћи, а да би функционисао, мора да створи вођу. Унутар сваке

политичке странке временом долази до формирања фракција и клика. У томе лежи велика слабост партијске демократије, како ју је видео Макс Вебер. Због тога што вође политичких странака имају моћ коју база не може да контролише, банке и велики концерни могу слободно да се „договарају“ с вођама странака и тако преко њих утичу на политичке одлуке државе. Да би се то спречило, устав ваља да загарантује таква овлашћења шефу државе, који би могао да надгласа одлуке политичара ако види да то није у интересу њених грађана. Исто тако, устав мора да загарантује и одржавање референдума. Једном речју, тек када постоји уставом загарантована конкуренција, дакле, нека врста двовлашћа, или тровлашћа, између страначке демократије, председника и народног референдума, биће загарантоване слободе и социјална правда грађана.

Најбољи пример представља Вајмарски устав. Улога председника састојала се у томе да штити државне службенике и њену бирократију од утицаја политичких странака. Државни апарат водили су стручњаци, који су били бирани на основу својих квалификација и који никако нису смели да постану плен владајућих политичких партија, склоних да високе положаје деле на основу страначких заслуга. Тако је устав спречио да положаје добијају партијски каријеристи. Председник је имао широка овлашћења, јер га је бирао народ, док министре бирају политичке странке. Зато је он био конкуренција бирократизованом партијском апарату. Због тога је пожељно да председник буде харизматична личност, који би најбоље могао да представља земљу. Он је на неки начин представљао модернију верзију краљевске власти. Када је после Првог светског рата на чело државе у Немачкој дошао Хинденбург, то је у кризним ситуацијама много значило за стабилност политичког живота државе, јер је он био прослављени маршал, који је извојевао многе важне војне победе у току Првог светског рата.

Пројс и Вебер имали су за циљ да спрече стварање апсолутне власти и онемогуће долазак на власт најбогатијих, где би демократија представљала само декор. За разлику од англосаксонског схватања појма демократије, где се у први план истиче право на слободу, ова двојица немачких аутора давала су предност социјалним правима као што су, рецимо, здравствено и пензионо осигурање. С правом су указивала на то да без тих права слобода остаје само празно, апстрактно слово. Они су веровали да уставом и законима треба ојачати социјална права у поређењу с правима на слободу.

Вебер је веровао да елементи традиције, културе и националне историје треба да буду укључени у устав земље, али са модерном и рационалном основом. Одбацио је идеологију политичких странака, које од својих чланова захтевају дисциплину и политички коректно становиште и супротставио јој „етику одговорности“. Она своје порекло има у традицији хришћанства, која нас подсећа и позива да волимо ближњег свога и да будемо толерантни према онима који мисле другачије од нас. Зато је Вебер придавао велику важност моралу који мора бити основа за све слојеве друштва, укључив и елиту.

Вајмарски устав је био веома добро написан, али је пропао. Одговорност носе радикалне политичке странке које су веровале да Немачка може да се опорави само ако се укине устав и уведе диктатура. У новонасталој ситуацији, пруски официри и државни службеници били су затечени. Тако је генерал фон Шлајхер (von Schleicher) веровао да се политичка криза може превладати само диктатуром, а економски тако што ће држава финансирати изградњу великих пројеката, рецимо, аутопутева. Стари председник фон Хинденбург није схватао опасност у којој се нашао вајмарски поредак и лаккомислено је Адолфа Хитлера прогласио за канцелара. Захваљујући Хинденбургу, Хитлер је ставио ван снаге Вајмарски устав и почео да спроводи терор против својих политичких противника. Долазак на власт Хитлера означио је и капитулацију пруске традиције и њеног војничког духа.

ПРИВРЕДНО ЧУДО

Око 1955. године Западна Немачка могла је слободно свету да каже да је заправо она победила у Другом светском рату. У то време не само да се „подигла из пепела“, већ је по својој економској снази престигла Француску и Велику Британију. Немачка је доживела невиђени привредни развој, а њени грађани уживали су животни стандард без премца у свету, који су достигли само још Шведска и земље Бенелукса.

Године 1949. основана је Западна Немачка и она је добила устав који је у потпуности одговарао жељама Сједињених Држава. По својој суштини, овај устав је био знатно слабији и мање демократски од Вајмарског. По уставу из године 1949, рецимо, шеф државе се не бира директно. Исто тако, устав Западне Немачке не познаје референдум. Све то јасно показује да овај устав не верује немачком народу. Стварну моћ има канцелар. А њега бира владајућа коалиција и то политичких странака које су добиле највише гласова на изборима.

Како су све више јачале тенденције да се стварна власт с националних парламената пребаци у централу, у Брисел, тако је постало све очигледније да су политичке странке постале сувишне. Они више не креирају политику, већ је само, као поштари, носе из Брисела у Берлин.

Стаљин је 1952. године послао чувену „ноту“ немачком канцелару Аденауеру. У тој поруци Стаљин је најавио да ће се Русија одрећи ратне одштете коју је Немачка била дужна да плати Москви. Такође, обећао је да ће Совјетски Савез представљати веома уносно тржиште за немачку индустријску робу, као и да ће се залагати против поделе Немачке. Имао је само један услов: да Немачка буде неутрална.

Стаљин је имао много разлога да овај предлог објави свету. Вођи Совјетског Савеза биле су потребне модерне фабрике и немачки инжењери. Укратко,

он је веома добро знао да му је после рата, који је однео преко двадесет милиона совјетских грађана – највећим делом Руса – пре свега потребна производна снага, а њу је могао да нађе само код Немаца. Дакле, било је потребно да му буде стављена на располагање и западнонемачка индустрија (источнонемачка индустрија је већ била под његовом контролом, *нај. њрев.*). Да би то постигао, ваљало је Западну Немачку отргнути од утицаја Сједињених Држава.

Немачки канцелар Аденауер одмах је Стаљинову „депешу“ предао америчком министру спољних послова Алену Далсу (Allan Dulles), а овај ју је проследио америчком председнику Харију Труману (Harry Truman). Бивши шеф америчке обавештајне службе Далс и председник Труман одмах су спремили одговор на „Стаљинову ноту“. Њих двојица су темељно променили спољнополитички курс ранијег председника Рузвелта. Што се Немачке тиче, они су решили да створе тајну армију и то под именом Гладио (Gladio). Она би се састојала од бивших елитних јединица нацистичке Немачке и есесовских одреда. Труман и Далс били су убеђени да ће Русија у најскоријој будућности прегазити не само Западну Немачку, већ и читаву Европу и да ће руски тенкови ускоро стићи и до француске обале, до Атлантика.

Западнонемачку обавештајну службу (BND) створила је ЦИА (CIA). За првог шефа BND-а Американци су именовали генерала Гелена (Reinhard Gehlen; генерал-лајтнант Вермахта, обавештајни шеф Сектора Исток, *нај. њрев.*). Задатак Гладија састојао се у следећем: када руски тенкови прегазе Немачку и Европу, Гладио би требало да води неку врсту партизанског рата против руске окупационе армије.

Труман се одрекао услуга америчког Јеврејина Моргентауа. И иначе Труман није имао много поверења у Јевреје и настојао је да их уклони с важних положаја у америчкој државној администрацији и војној индустрији. За то је постојало неколико разлога. Јевреји су традиционално припадали либерално-демократском левом блоку, док су Труман и Далс стајали на супротној страни барикаде. Непосредан повод била је афера око америчког атомског програма. Као што је познато, тајну америчке атомске бомбе ускоро су имали Руси. У издаји је учествовало упадљиво много америчких Јевреја на челу с брачним паром Етел и Јулијус Розенберг (Ethel + Julius Rosenberg). Као првооптужене амерички суд их је због велеиздаје осудио на смрт.

За разлику од Моргентауа, Труман је много држао до европске и немачке традиције. Побеђеној и порушеној Немачкој била је потребна брза и ефикасна економска и финансијска помоћ. Сједињене Државе су решиле да ту акцију покрену што је могуће брже и са што мање бирократских препрека. Тај план је познат под именом Маршалов. Немачки канцелар Конрад Аденауер био је веома добро упознат с америчком политиком. Вашингтон је решио да радикално отпише све дугове Бона, које је Западна Немачка морала да плати на име ратне одштете и тако придобије срца Немаца. Истовремено су Сједињене Државе дале

Западној Немачкој повољне кредите, уз помоћ којих је Немачка била у стању не само да у веома кратком року одстрани последице разарања земље, већ да изгради нове, модерне фабрике које су биле боље од енглеских и француских.

Саветници америчког председника Трумана веровали су да ће Западна Немачка убрзо играти улогу локомотиве, која вуче из кризе остале европске државе које немају тако развијену индустрију и производну моћ. Тако се Немачка не само брзо опоравила од последица ратних разарања, већ јој је убрзо била потребна нова радна снага, коју је морала да већ средином шездесетих година прошлог века тражи из Италије, Португала, Грчке и Шпаније, а почетком седамдесетих и из бивше Југославије. Интеграција, па и асимилација тих страних радника ишла је релативно брзо и безболно. Све те земље су европске и имају исту, хришћанску традицију. Укратко, Аденауер је одбио Стаљинов предлог.

Западна Немачка се тако, ослобођена дугова и плаћања репарација због Другог светског рата, потпомогнута повољним америчким кредитима, могла потпуно да посвети обнови земље. Убрзо је по својој привредној снази постала водећа европска држава. Због високог животног стандарда многи стручњаци из осталих европских земаља решили су да дођу у Западно Немачку.

Непосредно после Стаљинове смрти (1953) „источни блок“ је забележио неколико драматичних догађаја: устанак радника у Воркути, немири у Источној Немачкој и Пољској, те три године касније покушај државног удара у Мађарској.

ПОРАЗ НЕМАЧКЕ 1989. ГОДИНЕ

Година 1989. означила је да је Немачка Други светски рат изгубила тек те године. Истина, те године дошло је до уједињења Западне и Источне Немачке. Међу противницима немачког уједињења били су Израел, Енглеска и Француска. Бојали су се да Немачка поново не постане европска велесила. Да би се спречио поновни успон Немачке, Вашингтон, Лондон и Израел су се побринули да уједињеној Немачкој одузму суверенитет и валуту. Њихова парола гласила је да Немачку ваља „европеизовати“. Немачка национална валута, марка, ДМ, престала је да важи, а уместо тога Немачкој је наметнут евро. За утеху, Американци су Немцима понудили да слободно могу да економски доминирају на Балкану. Овде традиционално ионако нису никада много били заинтересовани ни Америка, а ни Енглеска. Но, дугове балканских држава такође су Лондон и Вашингтон великодушно препустили Немцима да их они плате. Најбољи пример за то пружа нам случај Грчке.

Постоји тајни уговор у вези с условима за уједињење Немачке: Немачка је морала да се одрекне своје валуте, марке. Уместо марке Немачка је морала да прихвати евро. (У вези с политиком примања емиграната из исламског света

такође не одлучује Берлин, већ Брисел). За разлику од немачке марке, евро није валута чија се вредност ослања на реалну продуктивну снагу индустрије, већ је постао објект кредитних и финансијских манипулација.

Све је то урађено на основу жеље Сједињених Држава. Традиционална немачка привреда заснивала се на снази индустрије, те су тако и банке биле на неки начин зависне од њих. Сада у Немачкој, као и у Америци, банке диктирају политику економије. Америчке банке од своје владе захтевају да им осигура – ако треба и војним интервенцијама – неограничени приступ светским сировинама.

Империјализам Сједињених Држава више није тако самоуверен, као што је био током 20. века. Вашингтону је сасвим јасно да је њихова моћ на силазној путањи. Америка је, истина, још увек војно најјача сила света, али постаје све очигледније да Вашингтон данас више не може да апсолутно господари светским збивањима. Русија војно све више јача, тако да је Москва у стању да одговори на сваки војни изазов. Привредно, Кина све више потискује Сједињене Државе чак и из оних подручја која су некада важила као њихови верни клијенти, а то је случај с неким државама у Јужној Америци, Африци и Азији.

Америка постаје све више несигурна и на плану унутрашње политике. Судар култура све је јасније видљив и у градовима Сједињених Држава. Убивства црначког цивилног становништва су готово свакодневни случајеви. Убице су најчешће бели полицајци. Сведоци смо борбе раса и цивилизација у самој Америци.

Немачка индустријска роба све више осваја тржишта у Европи, Латинској Америци, Азији, Русији, Кини, Африци, па и у самим Сједињеним Државама. Резултат тога јесте да многи почињу да верују како је потајна, стварна светска сила заправо Немачка. То Лондон и Вашингтон желе по сваку цену да спрече. Њихов план је да реактуелизују Моргентауове идеје. Главна његова мисао састојала се у следећем: да би се Немачка онемогућила да поново постане фактор у светској политици, ваља је пре свега уништити на пољу културе. Супстанца једне нације не уништава се бомбардовањем фабрика и путева, већ разбијањем културног простора. Како се то данас постиже? Отворе се широм границе и дозвољава се неконтролисан прилив странаца, пре свега из исламских држава. Искуство је показало да та религија просто не може да се интегрише у европску културу, већ жели да је уништи. Етика исламских емиграната неспојива је с радном етиком Немаца, који су генерацијама васпитавани у духу радне дисциплине и поштеног рада.

Поплава емиграната коју Немачка доживљава последњих месеци и година јасно нам говори у прилог моје тезе. Постоје примери где земље воде рестриктивну емигрантску политику. У свету су светли примери Кина и Израел, а у Европи најбољи пример даје нам Мађарска. То доказује да су те земље

суверене. Немачка, међутим, није. Кинески инжењери изводе велике пројекте, рецимо, у Африци, као што су железнице, фабрике, школе и мостови. Ти велики радови запошљавају стотине хиљада домаћих радника и тако они не морају да „пливају“ до медитеранских, европских обала, већ запослење налазе у сопственим земљама. Немачка би могла да следи тај пример. Но, то она не може да уради, јер просто није суверена земља.

Врлине немачких индустријских радника, које свој корен имају у хришћанској, протестантској етици, као што су одговорност на послу, поштење, савест, дисциплина, ислам уопште не познаје. А управо су ове врлине омогућиле Немачкој и англосаксонским земљама да прве закораче у модерно индустријско доба.

Емигранти из муслиманског света живе у градовима Западне Европе у својим гетима и уопште нису у стању да разумеју немачког радника, који одбија, на пример, да прима социјалну помоћ ако је није заслужио.

Исламски емигранти могу да произведу потпуну парализу друштва у Европи ако њихов број пређе критичну бројку. Многи то исто тако виде, но просто се боје да то јавно и кажу, да не би били жигосани као „десничарски екстремисти“ или „неонацисти“. Сведоци смо почетка потпуног распада европске културе и њених традиционалних вредности.

Немачка данас у најважнијим питањима не поседује државни суверенитет. Владajuћа политичка класа у Немачкој очевидно нема ни снаге ни воље да се бори против великих, текућих изазова као што је, на пример, неконтролисани прилив странаца. То су просто чињенице. Једини рационални аргумент који имају најодговорнији људи из сектора немачке привреде гласи: ако се одрекнемо услуга странаца, онда ће продуктивни рад у Немачкој пасти тако ниско да више нећемо бити способни да конкуришемо светским индустријским силама као што су Јапан, Америка или Кина. Но, о томе треба да се отворено разговара. Јер постоје, ето, и друга мишљења која заступају познати економски стручњаци. Они, међутим, тврде супротно, односно, да Немачка може да савлада све привредне тешкоће сопственим снагама и да је због тога сасвим непотребан прилив милионског броја муслиманских емиграната. Када то кажемо, никако не значи да имамо нешто против ислама, али смо против тога да се помогне избеглицама по цену, рецимо, да се униште наш здравствени систем и животни стандард.

Решење видим у дијалогу, у политици која би била демократска, која би имала форме непосредне демократије, а не да се, као што је случај данас, битне одлуке за државу доносе у безименим кабинетима, „иза затворених врата“. Неконтролисани прилив избеглица може се спречити само на тај начин да у Авганистану или Сомалији престану грађански ратови. Једном речју, ваља се борити против узрока грађанских ратова у тим земљама. А то у првом реду значи да Сједињене Државе треба да престану да се мешају у те грађанске

ратове и да одбију да наоружавају ову или ону ратујућу страну у, рецимо, Сирији или Јемену.

Што се Европе тиче, мора да се најзад пружи одлучујући отпор Сједињеним Државама и њиховој хегемонији, која настоји да уништи све вредности европске традиције. Американци то спроводе под паролом „потребе за рационализацијом“ друштва и економије. Но, последице тога биле би потпуно уништење европске културе.

Неконтролисани прилив исламских емиграната може да доведе до потпуне парализе функционисања привреде и државних институција у целини. Да би се Немачка успешно одупрла овим изазовима, она мора да се ослони на остале европске народе, који такође имају исте или сличне проблеме како с избеглицама тако и с притисцима из Вашингтона.

С немачког превео:
Никола Н. Живковић

Bernd Rabehl

GERMANY BETWEEN EAST AND WEST

S u m m a r y

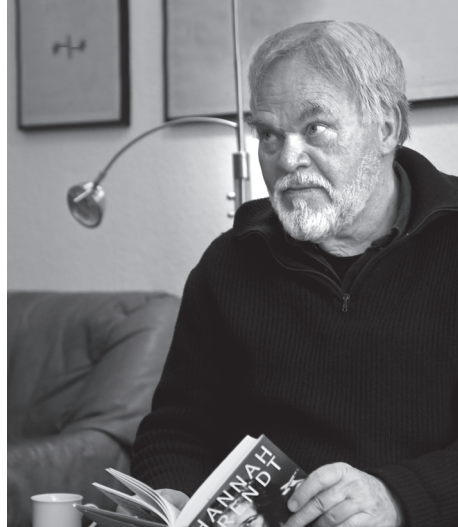
Author reviews German political ideas in last hundred years focusing:

1. on the Russian Revolution of 1917 that has had a huge impact also on Germany.
2. His special interest is directed towards two important authors: Talcott Parsons and Ernst Jünger.

In author's view, the ideas of these two men played a significant (and today rather neglected) role in shaping post-war German academic life. Parsons (1902–1979) American sociologist who, after doing his PhD in Germany, was professor at Harvard University from 1927 to 1973. As a functionalist, he was concerned with how elements of society were functional for a society. He was also concerned with social order, but argued that order and stability in a society are the result of the influence of certain values in society, rather than structure such as economic system. Jünger (1895–1998) was a German writer; in 1932 he published *The Worker (Der Arbeiter)*, which called for the creation of an activist (participative) society run by warrior-worker-scholars. Author is clearly on the side of Jünger; he believes that Parsons philosophy is alien to the German tradition. Author is convinced that in the future Jünger's idea will play important role in the German political life. Author as a strong critic of Parsons opposes total Americanization of Germany. The United States, since 1945, has systematically endeavored to impose its own political model on Europe. This political system, which author calls "liberal materialism" has, in his opinion, completely taken over Germany.

Key words: Germany, East, West, Bolshevik Revolution 1917, WWI, WWII, Talcott Parsons, Ernst Jünger.

**Бернд Рабел /
Bernd Rabehl (1938)**
Гост САНУ
24. мај 2016. године

Професора Бернда Рабела, најближег сарадника Рудија Дучкеа, и критичари сматрају за „најважнијег теоретичара студентског покрета из 1968. у Немачкој“. Рођен је 1938. године у градићу Ратенов који је удаљен седамдесетак километара северно од Берлина. Отпочео је студије агрономије на тада источноберлинском Универзитету Хумболт, али је пре подизања Берлинског зида (13. август 1961) већ био на западноберлинском Слободном универзитету на студијама социологије и филозофије. Спријатељио се с Дучкеом, који је такође дошао из Источне Немачке, и уз њега био најутицајнији вођа студентског покрета у Западној Немачкој. Објавио је десетак књига и стотине научних расправа, од којих су неколико њих преведени и на српски. Тридесет година касније, крајем 1998. у „десничарском“ студентском удружењу „Данубиа“ одржао је предавање о опасности неконтролисаног прилива странаца, што може да има катастрофалне последице по немачко друштво. На неки начин Рабел је био далековидан, јер је данас то тема не само опозиције већ масовних медија и немачке дневне политике и стратегиологије. Пензионисан је у јулу 2003. године. Више година боравио је у Бразилу као гостујући професор Универзитета Кампина Гранде.

Bernd Rabehl, retired professor of the Frei Universität Berlin, is sociologist and veteran of the German student movement of the 1960s.

Публикации / Publications

- *Notizen zum Problem: Marxismus und Nationalismus*. o. O. u. J.
- *Von der antiautoritären Bewegung zur sozialistischen Opposition*. In: Uwe Bergmann u. a. (Hrsg.): *Rebellion der Studenten oder Die neue Opposition*. Reinbek 1968.
- *Parlamentarismusdebatte 2, Die DKP eine neue sozialdemokratische Partei*. Underground Press 1969.
- *Lenin. Revolution und Politik*. Aufsätze von Paul Mattick, Bernd Rabehl, Juri Tynjanow und Ernest Mandel, Frankfurt am Main, 1970.
- *Eine Reise in die DDR. Gespräche und Notizen*. in: Kursbuch (Zeitschrift) Nr. 30, 1973, S. 37–51.
- *Marx und Lenin*. Berlin 1973.
- *Geschichte und Klassenkampf*. Berlin 1973.
- *Preobraschenskij's Theorie der „neuen Ökonomik“ beim Aufbau des Sozialismus*. In: E. Preobraschenskij: *Die sozialistische Alternative*: Berlin 1974.
- *Der „neue“ Staat und die Keimformen einer „neuen“ Klasse in der Sowjetunion*. In: Rudi Dutschke u. a. (Hrsg.): *Die Sowjetunion, Solschenizyn und die westliche Linke*. Reinbek 1975.
- *Die Kontroverse innerhalb des russischen Marxismus über die asiatischen und westlich-kapitalistischen Ursprünge der Gesellschaft, des Kapitalismus und des zaristischen Staates in Russland*. In: Karl Marx: *Die Geschichte der Geheimdiplomatie des 18. Jahrhunderts*. Berlin 1977.
- *Auf dem Wege in die nationalsozialistische Diktatur*. In: M. Scharrer (Hrsg.): *Kampflose Kapitulation*. Hamburg 1984.
- *Demokratisierung als Redemokratisierung*. In: *Liberal*: Heft 1, Berlin 1984.
- (u. a.): *Arbeiterbewegung, Populismus und neue soziale Bewegungen*. In: Rolf Ebbighausen u. a. (Hrsg.): *Das Ende der Arbeiterbewegung in Deutschland*. Opladen 1984.
- *Bedeutung der Bundesassistentenkonferenz aus der Sicht der Studentenbewegung*. In: S. Freyer, U. Groß und C. Oehler (Hrsg.): *Wissenschaftlicher Nachwuchs ohne Zukunft*. Kassel 1986.
- *Marxismus heute, toter Hund oder Pudels Kern?*. Frankfurt 1986.
- (u. a.): *Provokationselite*. Manuskript, Berlin 1986.
- *„Geschichte wird gemacht, es geht voran“*. In: Verein Kritische Sozialwissenschaft und Politische Bildung (Hrsg.): *Linke Spuren*. Wien 1987.
- *Der Sozialistische Deutsche Studentenbund*. In: Haus der Gewerkschaftsjugend (Hrsg.): *Zwischen Kooperation und Konfrontation*. Marburg 1988.
- *Am Ende der Utopie*. Berlin 1988.
- *National-revolutionäres Denken im antiautoritären Lager der Radikalopposition von 1961 bis 1980*. In: *Junge Freiheit* 18. Dezember 1998, wir selbst 3-4/1998, Mitteilungen der Gesellschaft für Kulturwissenschaft, Juni 1999.

- *Feindblick, Der SDS im Fadenkreuz des „Kalten Krieges“* (Memento vom 7. Februar 2008 im *Internet Archive*). Berlin 2000.
- *Rudi Dutschke*. Edition Antaios, Dresden 2002.
- (u. a.): *Die antiautoritäre Revolte* (Memento vom 29. September 2007 im *Internet Archive*). Wiesbaden 2002.
- *Die Faschismusjäger, der „europäische Faschismus“ und die NPD*. In: NPD-Fraktion im sächsischen Landtag (Hrsg.), *Die ganz linke Tour* (Beiträge zur sächsischen Landespolitik, Heft 7), o.O. o.J. (Dresden 2005), S. 31ff (Referat vor der NPD-Landtagsfraktion Sachsen, 8. Juni 2005).
- *Linke Gewalt*, Edition Antaios, Schnellroda 2007.
- *Apocalypse Now – der Niedergang der nordamerikanischen Großmacht*, in: Luge, Heiko (Hrsg.): *Grenzgänge – Liber amicorum für den nationalen Dissidenten Hans-Dietrich Sander*, Ares Verlag, Graz 2008.
- *Mein Freund Rudi Dutschke*, Doppel-CD, Polar Film und Medien GmbH, Gescher 2008.

Интернет странице / Weblinks

Bernd Rabehl in der Internet Movie Database (englisch)
Literatur von und über Bernd Rabehl im Katalog der Deutschen
Nationalbibliothek

Bernd Rabehls Blog

Ч. О.